

Historische verklaring van Orthodoxe Rabbijnen over het christendom

Partnerschap Joden en Christenen

Vertaling door H el ene Evers*

Orthodox Rabbijnse verklaring over het Christendom

Op 3 december 2015 kwam een grote groep Orthodoxe Rabbijnen uit Israël, Europa en de Verenigde Staten met een buitengewoon opmerkelijke verklaring over het Christendom.

“ Om de wil te doen van onze Hemelse Vader: In de richting van een partnerschap tussen Joden en Christenen”.

Na bijna twee millennia van wederzijdse vijandigheid en vervreemding herkennen wij, Orthodoxe Rabbijnen die leiding geven aan gemeenschappen, instellingen en seminaries in Israël, de Verenigde Staten en Europa, de historische kans die nu voor ons ligt.

Wij streven de wil te doen van onze Hemelse Vader door de uitgestoken hand van onze christelijke broeders en zusters te accepteren. Joden en Christenen moeten samenwerken als partners om de morele uitdagingen van onze tijd aan te pakken.

In zeven punten zetten deze Orthodoxe Rabbijnen de lijn uit tot toenadering tussen Joden en Christenen.

1. De Shoah eindigde 70 jaar geleden. Het was de kromgetrokken climax van eeuwen aan gebrek aan respect, onderdrukking en afwijzing van Joden en de daaruit voortvloeiende vijandschap die zich tussen Joden en Christenen ontwikkelde. Achteraf gezien is het duidelijk dat het niet doorbreken hiervan en het niet verbonden zijn in een constructieve dialoog voor het welzijn van de mensheid de weerstand verzwakte tegen de kwade krachten van het antisemitisme dat de wereld overspoelde in moord en genocide.
2. Wij (rabbijnen) erkennen dat sinds het Tweede Vaticaans Concilie de officiële leer van de Katholieke Kerk over het Jodendom fundamenteel en onherroepelijk is veranderd. Met de afkondiging van *Nostra Aetate* vijftig jaar geleden is een proces begonnen van verzoening tussen onze twee

gemeenschappen. *Nostra Aetate* en de latere officiële kerkelijke documenten inspireerden ondubbelzinnig verwerping van iedere vorm van antisemitisme, bevestigen het eeuwige verbond tussen God en het Joodse volk, verwerpen Deicide en benadrukken de unieke relatie tussen Christenen en Joden, die worden genoemd “ onze oudste broer” door paus Johannes Paulus II en “ onze vaders in het geloof” door paus Benedictus XVI. Op deze basis begonnen Rooms Katholieke en andere Christelijke leiders een eerlijke dialoog met Joden, die de laatste vijf decennia is gegroeid. Wij waarderen de kerkelijke bevestiging van Israël's unieke plaats in de heilige geschiedenis en de uiteindelijke wereldverlossing. Vandaag hebben Joden oprechte liefde en respect ervaren van veel christenen die zijn uitgedrukt in vele dialooginitiatieven, ontmoetingen en conferenties over de wereld.

3. Net als Maimonides en Jehudah Halevi, erkennen wij dat het christendom noch een ongeval, noch een fout is, maar de gewilde goddelijke uitkomst en geschenk aan de volken. In de scheiding tussen Jodendom en Christendom wilde God een scheiding tussen partners met aanzienlijke theologische verschillen, maar geen scheiding tussen vijanden. Rabbi Jacob Emden schreef: “Jezus bracht een dubbele goedheid aan de wereld. Aan de ene kant versterkte hij de Thora van Mozes majesteitelijk... en niet een van onze geleerden sprak nadrukkelijker over de onveranderlijkheid van de Thora. Aan de andere kant verwijderde hij de afgoden van de volken en droeg hij hen de zeven Noachitische geboden op zodat zij zich niet zouden gedragen als dieren in het veld, en prentte hij bij hen stevige morele trekken in... Christelijke gemeenschappen werken ter wille van de hemel, zijn bestemd om te blijven, zijn bedoeld omwille van de hemel en hun beloning zal hen niet onthouden worden”. Rabbijn Samson Raphael Hirsch leerde ons dat christenen “ de Joodse Bijbel hebben geaccepteerd als boek van Goddelijke openbaring. Zij belijden hun geloof in de God van hemel en aarde zoals verkondigd in de Bijbel en zij erkennen de soevereiniteit van de Goddelijke Voorzienigheid. Nu de Katholieke Kerk het eeuwige verbond tussen God en Israël heeft erkend, kunnen wij Joden de doorgaande constructieve geldigheid van het christendom als onze partner in de wereldverlossing erkennen, zonder enige angst dat dit zal worden gebruikt voor missionaire doeleinden. Zoals verklaard door het Opperrabbinaat van Israël's Bilaterale Overleg met de Heilige Stoel onder het leiderschap van Rabbi Shear Yashuv

Cohen, “ wij zijn niet langer vijanden, maar eenduidige partners in het articuleren van de essentiële morele waarden voor het overleven en het welzijn van de mensheid”. Geen van ons beiden kan Gods missie in deze wereld alleen vervullen.

4. Zowel Joden als Christenen hebben een gemeenschappelijk verbondsovername om de wereld te vervolmaken onder de soevereiniteit van de Almachtige, zodat de hele mensheid Zijn Naam zal aanroepen en gruwelen verwijderd zullen zijn van deze aarde. Wij begrijpen de aarzeling van beide partijen om deze waarheid te bevestigen en we roepen onze gemeenschappen op om deze angsten te overwinnen zodat een relatie kan worden gevestigd van vertrouwen en respect. Rabbijn Hirsch leerde ook dat de Talmud “Christenen op exact hetzelfde niveau plaatst als Joden met betrekking tot de plichten van mens tot mens. Zij hebben een claim op het voordeel van alle plichten, niet alleen van rechtvaardigheid, maar ook van daadwerkelijke menselijke broederlijke liefde”. In het verleden werden de relaties tussen Christenen en Joden vaak gezien door de vijandige relatie tussen Esau en Jacob, maar Rabbi Naftali Zvi Berliner (Netziv) heeft al begrepen aan het eind van de 19^e eeuw dat Joden en Christenen bestemd zijn door God om liefdevolle partners te zijn: “ In de toekomst, wanneer de kinderen van Esau door een zuivere geest bewogen het volk van Israël en hun waarden erkennen, dan zullen ook wij bewogen worden om te erkennen dat Esau onze broer is”.
5. Wij Joden en Christenen hebben meer gemeenschappelijk dan dat ons scheidt; het ethische monotheïsme van Abraham; de relatie met de Ene Schepper van Hemel en Aarde, Die van ons houdt en voor ons allen zorgt; de Joodse heilige Schrift; een geloof in een bindende traditie; de waarde van het leven, familie, medelijdende gerechtigheid; rechtvaardigheid; onvervreembare vrijheid; universele liefde en ultieme wereldvrede. Rabbi Mozes Rivkis (Be'er Hagoleh) bevestigt dit en schreef dat “de Wijzen refereerden alleen naar de afgoderij van hun dagen, ieder die niet geloofde in de Schepping van de wereld, de Exodus, Gods wonderdaden en de door God gegeven wet. In tegenstelling, de mensen onder wie wij nu verspreid zijn, geloven al deze essentiële zaken van religie”.
6. Ons partnerschap minimaliseert op geen enkele wijze de lopende verschillen tussen de twee gemeenschappen en religies. Wij geloven dat

God vele boodschappers gebruikt om Zijn waarheid te openbaren, terwijl wij de fundamentele ethische verplichting bevestigen die alle mensen hebben voor God dat het Judaïsme altijd heeft onderwezen door het universele Noachitische verbond.

7. In het navolgen van God moeten Joden en Christenen modellen aanbieden voor dienstbaarheid, onvoorwaardelijke liefde en heiligheid. Wij zijn allen geschapen naar Gods Heilige beeld, en Joden en Christenen zullen blijvend gewijd zijn aan het Verbond door het spelen van een actieve rol in de verlossing van de wereld.

Ondertekend door 25 Orthodoxe Rabbijnen uit Israël, Europa en de Verenigde Staten.

Hélène Evers is predikant in de Sionskerk te Zwolle, PKN. Docent kerkrecht aan de ETF te Leuven en betrokken op vragen van ecclesiologie, ambt, en Israël en kerk.

Historische verklaring van Orthodoxe Rabbijnen over het christendom

- zie in het kader mijn vertaling van deze verklaring -

Partnerschap Joden en Christenen

Reactie door Hélène Evers

Op 3 december 2015 kwam een grote groep Orthodoxe Rabbijnen uit Israël, Europa en de Verenigde Staten met een buitengewoon opmerkelijke verklaring over het Christendom.

“Om de wil te doen van onze Hemelse Vader: In de richting van een partnerschap tussen Joden en Christenen”, zo luidt het opschrift.

“ Na bijna twee millennia van wederzijdse vijandigheid en vervreemding herkennen wij, Orthodoxe Rabbijnen die leiding geven aan gemeenschappen, instellingen en seminaries in Israël, de Verenigde Staten en Europa, de historische kans die nu voor ons ligt.

Wij streven de wil te doen van onze Hemelse Vader door de uitgestoken hand van onze christelijke broeders en zusters te accepteren. Joden en Christenen moeten samenwerken als partners om de morele uitdagingen van onze tijd aan te pakken.”

Ik ben zeer onder de indruk van deze in mijn ogen historische verklaring. Orthodoxe rabbijnen spreken uit dat zij de uitgestoken hand van de christelijke broeders en zusters accepteren. Dit is een belangrijke nieuwe stap in de verhouding tussen Joden en Christenen en ik zie uit naar nieuwe vormen van vriendschap, samenwerking en ondersteuning en de gevolgen van deze stap. De rabbijnen schrijven dat zij hiermee de wil van onze Hemelse Vader doen. Dit ontroert mij. De rabbijnen wijzen zo ook op het goddelijke perspectief van deze toenadering tussen Joden en Christenen. Ik kom hier zo op terug.

In zeven punten zetten deze Orthodoxe Rabbijnen de lijn uit tot toenadering tussen Joden en Christenen.

Het eerste punt betreft het feit dat de Shoah 70 jaar geleden eindigde. Ik ben mij het afgelopen jaar voortdurend bewust geweest van het feit dat het precies 70 jaar geleden is dat de WO II eindigde met alle leed dat het Joodse volk hierin heeft getroffen. 70 jaar is in de Bijbel vaak een opmerkelijk getal en ik vroeg mij het afgelopen jaar telkens af of er iets bijzonders zou gebeuren. In deze verklaring zie ik een bijzonder markeringspunt, een helder licht.

De rabbijnen schrijven dat de Shoah de kromgetrokken climax vormde van eeuwen aan gebrek aan respect, onderdrukking en afwijzing van Joden en de daaruit voortvloeiende vijandschap tussen Joden en Christenen.

Hiermee plaatsen de rabbijnen de Shoah niet op zichzelf, als een zwarte bladzijde in de Duitse geschiedenis, zoals veel christenen dit wellicht zien, maar in het perspectief van de afwijzende houding door Christenen de eeuwen door. Ik vrees dat deze analyse door de rabbijnen juist is, en pijnlijk is voor christenen. Ik ben bijzonder blij dat deze verklaring een historische wending betekent in de eeuwen van vijandschap op weg naar een nieuw tijdperk van vriendschap en partnerschap.

Het tweede punt is de erkenning dat sinds het Tweede Vaticaans Concilie de officiële leer van de Katholieke Kerk over het Jodendom fundamenteel en onherroepelijk is veranderd. Met de afkondiging van Nostra Aetate vijftig jaar geleden is een proces begonnen van verzoening. Belangrijk voor de rabbijnen is de ondubbelzinnige verwerping van iedere vorm van antisemitisme, het bevestigen van het eeuwige verbond tussen God en het Joodse volk, het benadrukken van de unieke relatie tussen Christenen en Joden en het noemen van Joden als “ onze oudste broer” door paus Johannes Paulus II en “ onze vaders in het geloof” door paus Benedictus XVI. Op deze basis

begonnen Rooms Katholieke en andere Christelijke leiders een eerlijke dialoog met Joden, die de laatste vijf decennia is gegroeid.

De rabbijnen waarderen de kerkelijke bevestiging van Israël's unieke plaats in de heilige geschiedenis en de uiteindelijke wereldverlossing.

Ten slotte hebben Joden oprechte liefde en respect ervaren van veel christenen die zijn uitgedrukt in vele dialooginitiatieven, ontmoetingen en conferenties wereldwijd.

Hoewel de Nederlandse Hervormde Kerk nog vele decennia eerder dan de Rooms Katholieke Kerk expliciet afstand deed van de vervangingstheologie, en sprak over het gesprek met Israël in plaats van de zending onder Israël, is voor de rabbijnen de verklaring van de RKK in het Nostra Aetate van groot belang. Vijftig jaar zijn we nu verder, jaren waarin Joden en Christenen naar elkaar zijn toegegroeid en waarin oprechte liefde en respect werd ervaren. Wat mij betreft leven nog (te) veel christenen op grote afstand van Joden, maar veel Joden hebben gelukkig de oprechte liefde van christenen ervaren. Nu mogen we in deze verklaring een belangrijk antwoord op deze liefde ontvangen, die van grote betekenis zal zijn voor de toekomst.

Een belangrijk punt maken de rabbijnen onder drie. Zij erkennen dat het christendom noch een ongeval noch een fout is, maar de gewilde goddelijke uitkomst en geschenk aan de volken. Dit is natuurlijk een hele stap. Dan wordt Jezus genoemd. "Jezus bracht een dubbele goedheid aan de wereld."

De theologische verschillen tussen Joden en christenen blijven staan. In die zin is de nieuwe partnerschap geen minimalisering van de verschillen tussen het Jodendom en het Christendom, zoals ook onder punt zes wordt betoogd. De christelijke visie op Jezus wordt niet gedeeld. Maar Jezus wordt geprezen om zijn majesteitlijke versterking van de onveranderlijkheid van de Thora en aan de andere kant om zijn betekenis voor de volken, die door hem van de afgoden werd bevrijd en door de Noachitische geboden stevige morele trekken door Jezus kregen ingeprent.

De rabbijnen zien christelijke gemeenschappen als bedoeld omwille van de hemel, die hun beloning zeker zullen ontvangen. Met rabbijn Hirsch zien de rabbijnen dat Christenen de Joodse Bijbel hebben geaccepteerd als boek van Goddelijke openbaring en dat zij hun geloof in de God van hemel en aarde belijden zoals verkondigd in de Bijbel.

Belangrijk voor de erkenning van christenen als 'partner in de wereldverlossing' is de erkenning van de RKK van het verbond tussen God en Israël. Hierbij is het tevens belangrijk voor de rabbijnen dat zij geen angst hoeven te hebben dat dit partnerschap voor missionaire doeleinden wordt gebruikt.

"Wij zijn niet langer vijanden, maar eenduidige partners in het articuleren van de essentiële morele waarden voor het overleven en het welzijn van de mensheid". Geen van ons beiden kan Gods missie in deze wereld alleen vervullen.

Onder punt vier wordt de gemeenschappelijk verbondsopdracht genoemd van Joden en Christenen om de wereld te vervolmaken onder de soevereiniteit van de Almachtige, zodat de hele mensheid Zijn Naam zal aanroepen en gruwelen verwijderd zullen zijn van deze aarde. De rabbijnen begrijpen dat deze waarheid voor beide partijen aarzeling en angst oproept, maar zij roepen onze gemeenschappen op om deze angsten te overwinnen zodat een relatie kan worden gevestigd van vertrouwen en respect. In het verleden werden de relaties tussen Christenen en Joden vaak gezien door de vijandige relatie tussen Ezaü en Jacob, maar Joden en Christenen zijn bestemd door God om liefdevolle partners te zijn. Deze belangrijke verklaring van de rabbijnen vormt het mijns inziens een schakel in het verder gestalte geven aan het liefdevolle partnerschap van Joden en Christenen.

Onder punt vijf wordt uiteengezet dat Joden en Christenen meer gemeenschappelijk hebben dan dat ons scheidt; het ethische monotheïsme van Abraham; de relatie met de Ene Schepper van Hemel en Aarde, Die van ons houdt en voor ons allen zorgt; de Joodse heilige Schrift; een geloof in een bindende traditie; de waarde van het leven, familie, medelijdende gerechtigheid; rechtvaardigheid; onvervreembare vrijheid; universele liefde en ultieme wereldvrede.

Onder punt zes wordt opgemerkt dat ons partnerschap op geen enkele wijze de lopende verschillen tussen de twee gemeenschappen en religies minimaliseert. De rabbijnen geloven dat God vele boodschappers gebruikt om Zijn waarheid te openbaren. Het is dus duidelijk dat de eigenheid van het Jodendom en het Christendom blijft staan.

Onder punt zeven worden ten slotte handreikingen gedaan naar de toekomst. In het navolgen van God moeten Joden en Christenen modellen aanbieden voor dienstbaarheid, onvoorwaardelijke liefde en heiligheid. Wij zijn allen geschapen naar Gods Heilige beeld, en Joden en Christenen zullen blijvend gewijd zijn aan het Verbond door het spelen van een actieve rol in de verlossing van de wereld.

Hoewel voor veel christenen de zeps- en zienswijze over de verlossing van de wereld door toedoen van menselijke activiteiten vreemd aandoet, begrijpen wij het voorstel van de rabbijnen om de wereld concreet te helpen met modellen van dienstbaarheid, onvoorwaardelijke liefde en heiligheid.

Waardering

Nogmaals, ik heb onnoemelijk veel waardering voor deze historische handreiking door deze groep orthodoxe rabbijnen. De uitgestoken hand van christenen wordt geaccepteerd en Joden en Christenen worden als partners gezien. Ik zie deze verklaring ook in het licht van de komst van de Messias en het aanbreken van Zijn vredesrijk. Als Hij komt, hoe treft Hij de gelovigen van het volk Israël en de gelovigen uit de volken aan? Allen gelovend in de God van Israël, in de ene Schepper van Hemel en Aarde. Als levend in vijandschap? Dat kan toch niet...

Ik zie deze historische verklaring als een belangrijke stap op weg naar het in liefde verbonden zijn van deze twee belangrijke broers, die samen verlangend uitzien naar de komst van de Messias.